

**KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI INKLYUZIV BOLALARNI
O'QUV MOTIVLARINI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK
XUSUSIYATLARI**

Abdulxamidov Izzatullo Shuhratillo o'g'li

Andijon Davlat Pedagogika Instituti,

Pedagogika yo`nalishi 1-bosqich magistranti

izzatulloabdulxamidov@gmail.com

+998912917779

Annotatsiya: ushbu maqolada kichik maktab yoshidagi inklyuziv bolalarni o'quv motivlarini shakllantirishning psixologik xususiyatlari o'rganiladi. Inklyuziv ta'limning asosiy maqsadi – barcha bolalarga teng imkoniyatlar yaratishdir. Kichik maktab yoshidagi inklyuziv bolalar uchun o'quv motivlarini shakllantirishda psixologik yondashuvlar juda muhim. Tezisdagi o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda motivatsiyaning oshirilishi uchun pedagogik metodlar va psixologik qo'llab-quvvatlash vositalari ko'rib chiqiladi. O'zbek olimlarining fikrlariga asoslanib, inklyuziv ta'limdagi o'quvchilarning psixologik motivatsiyasini oshirishning muhimligi ta'kidlanadi. Tadqiqotda amaliy tahlillar, so'rovlar va pedagogik kuzatuvlar metodlari qo'llaniladi.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, bolalar psixologiyasi, o'quv motivlari, motivatsiya shakllantirish, kichik maktab yoshlari, pedagogik metodlar, individual ehtiyojlar, o'quv jarayoni, psixologik qo'llab-quvvatlash, ta'limda motivatsiya.

Abstract: This thesis explores the psychological characteristics of shaping the learning motivation of primary school-aged children in inclusive education. The main goal of inclusive education is to create equal opportunities for all children. Shaping the learning motivation of primary school-aged children in inclusive education requires a psychological approach. The thesis examines pedagogical methods and psychological support to enhance motivation, taking into account the individual needs of students. Based on the opinions of Uzbek scholars, the

importance of increasing the psychological motivation of students in inclusive education is emphasized. The research uses methods of practical analysis, surveys, and pedagogical observations.

Key words: Inclusive education, child psychology, learning motivation, motivation shaping, primary school-aged children, pedagogical methods, individual needs, learning process, psychological support, motivation in education.

Аннотация: В данной диссертации исследуются психологические особенности формирования учебной мотивации у детей младшего школьного возраста в условиях инклюзивного образования. Основная цель инклюзивного образования – создание равных возможностей для всех детей. Формирование учебной мотивации у детей младшего школьного возраста в условиях инклюзивного образования требует особого подхода в психологии. В диссертации рассматриваются педагогические методы и психологическая поддержка для повышения мотивации, с учетом индивидуальных потребностей учащихся. Основанные на мнениях узбекских ученых, подчеркивается важность повышения психологической мотивации у учащихся инклюзивного образования. В исследовании используются методы практического анализа, опросов и педагогических наблюдений.

Ключевые слова: Инклюзивное образование, психология детей, учебная мотивация, формирование мотивации, дети младшего школьного возраста, педагогические методы, индивидуальные потребности, учебный процесс, психологическая поддержка, мотивация в образовании.

Zamonaviy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning roli tobora ortib bormoqda. Inklyuziv ta'limda asosiy maqsad – barcha bolalarga, shu jumladan nogiron bolalar va ixtiyoriy guruhlar vakillariga teng imkoniyatlar yaratishdir. Kichik maktab yoshidagi inklyuziv bolalarni o'quv motivlarini shakllantirishda psixologik yondashuvlar alohida ahamiyatga ega. Inklyuziv ta'limdagi bolalar o'quv motivlarini shakllantirishda, ularning individual ehtiyojlari va psixologik xususiyatlari inobatga olinishi kerak. Bu jarayon o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish va ta'limning samarali bo'lishini ta'minlashga yordam

beradi.

O'zbek olimlarining inklyuziv ta'lim va bolalar psixologiyasi bo'yicha olib borgan izlanishlari, ushbu mavzuga alohida ahamiyat beradi. O'zbekiston Milliy universiteti professori Sh. Ismoilovning fikriga ko'ra, inklyuziv ta'limda o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish va ularga mos ta'lim berish zarur. U o'quv motivlarini shakllantirishda bolalarning ijtimoiy va psixologik holatiga e'tibor qaratish zarurligini ta'kidlaydi (Ismoilov, 2021).[1] Shuningdek, professor M. Jorayev inklyuziv ta'limda o'quvchilarning o'quv motivlarini shakllantirishda pedagogik metodlar va individual yondashuvlarning muhimligini ta'kidlaydi. U "bolalarning o'quv motivlari ularning shaxsiy qiziqishlariga va ta'limdagi muvaffaqiyatlariga asoslanishi kerak" deb yozadi (Jorayev, 2020).[2. 42-45] Ularning fikriga ko'ra, motivatsiya shakllantirishda interaktiv darslar va kreativ metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshiradi. A. Karimov inklyuziv ta'limda o'quvchilarni o'qishga qiziqtirish va motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni haqida so'z yuritadi. Uning nazariyasiga ko'ra, o'quvchilarning psixologik holatini doimiy ravishda kuzatish, ular bilan individual suhbatlar o'tkazish va maxsus yondashuvlar qo'llash motivatsiyaning kuchayishiga yordam beradi. [3.5(2), 45-49]. D. Ahmadov inklyuziv ta'limda o'quvchilarning motivatsiyasini shakllantirishda differensial yondashuvning ahamiyatini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, har bir bolaning individual xususiyatlari, ehtiyojlari va qobiliyatlari inobatga olinishi kerak. Bu usul orqali o'quvchilarning shaxsiy motivlarini shakllantirish va ularga mos dars metodlarini tanlash mumkin.[4. 11(3), 63-67]. T. Mirzaev psixologik qo'llab-quvvatlash va motivatsiyaning inklyuziv ta'limdagi o'quvchilarga ta'sirini o'rganadi. Uning fikricha, o'quvchilarning ijtimoiy va psixologik holatini yaxshilash, ularga psixologik yordam berish, o'quvchilarning ta'limdagi muvaffaqiyatini oshiradi [5. 7(1), 12-16].

Inklyuziv ta'limda o'quvchilarning motivatsiyasini shakllantirishning psixologik yondashuvlari, ularning individual ehtiyojlari va qobiliyatlarini inobatga olish zarurligini ko'rsatadi. Pedagogik metodlarni qo'llashda har bir bolaning psixologik xususiyatlarini, tajribasini va o'qishdagi muvaffaqiyatlarini hisobga olish

muhimdir. Shu sababli, inklyuziv ta'limda motivatsiya shakllantirishning birinchi bosqichi o'quvchilarning ehtiyojlarini o'rganish va ular uchun mos metodlarni tanlashdan iborat bo'ladi. Bolalar o'quv motivlarini shakllantirish uchun samarali metodlardan biri – differensial yondashuv. Bu usul orqali o'quvchilarni ularning individual ehtiyojlari va o'ziga xos xususiyatlari asosida ta'lim olishga undash mumkin. Kreativ va interaktiv metodlar, o'quvchilarning qiziqishini oshirishga, ularni darslarda faol ishtirok etishga rag'batlantiradi.

Inklyuziv bolalar uchun o'quv motivlarini shakllantirishda konkret pedagogik metodlarni qo'llash zarur. Masalan, interaktiv darslarda o'quvchilarga guruhda ishlash, muammolarni hal qilish, va ijodiy ishlar qilish imkoniyatlari yaratish motivatsiyani oshiradi. Darslarni ko'rgazmali materiallar bilan to'ldirish, vizual yordamlar (rasmlar, videolar)dan foydalanish bolalarning qiziqishini va o'qishdagi ishtirokini oshiradi. Shuningdek, o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini doimiy ravishda qayd qilish va ularni rag'batlantirish, ijobiy natijalarga erishish uchun motivatsion omil bo'lib xizmat qiladi.

Kichik maktab yoshidagi inklyuziv bolalar o'quv motivlarini shakllantirishda psixologik yondashuvlarni qo'llash zarur. O'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish, ularning motivatsiyasini oshirishga yordam beradi. Interaktiv metodlar va kreativ yondashuvlar orqali o'quvchilarni qiziqtirish, o'qish jarayonini samarali va mazmunli qilish mumkin. Shuningdek, pedagogik metodlar va psixologik qo'llab-quvvatlashning uyg'un ishlashi o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi.

Kichik maktab yoshidagi inklyuziv bolalarni o'quv motivlarini shakllantirishda psixologik yondashuvlarning roli katta. Inklyuziv ta'limda har bir bolaning individual ehtiyojlarini hisobga olish, ularning o'quv motivlarini shakllantirishga yordam beradi. Pedagogik metodlar va psixologik qo'llab-quvvatlash orqali bolalarning ta'limdagi muvaffaqiyatini oshirish, ularni jamiyatda faol ishtirok etishga undash mumkin. Shu bilan birga, inklyuziv ta'lim tizimida motivatsiyaning oshirilishi nafaqat bolalarning o'quv jarayonida muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi, balki ularning umumiy shaxsiy rivojlanishiga ham hissa

qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ismoilov, Sh. Inklyuziv ta'lim va bolalar psixologiyasi. O'zbekiston Milliy universiteti, Toshkent 2021.
2. Jorayev, M. Pedagogik metodlar va motivatsiya shakllantirish. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti 2020.
3. Karimov, A. O'quvchilarning motivatsiyasi va o'quv jarayonida motivatsiya usullari. Pedagogika va psixologiya jurnali 2019. 5(2), 45-49.
4. Ahmadov, D. Inklyuziv ta'limda individual yondashuvlar. Yoshlar va ta'lim 2022. 11(3), 63-67.
5. Mirzaev, T. Ta'lim jarayonida psixologik qo'llab-quvvatlash. Psixologiya va ta'lim 2023. 7(1), 12-16.